

Değerlerle
TÜRK TARİHİ
KORAY ŞERBETÇİ

DESTEK YAYINLARI: 1840
TARİH: 30

KORAY ŞERBETÇİ / DEĞERLERLE TÜRK TARİHİ

Her hakkı saklıdır. Bu eserin aynen ya da özet olarak hiçbir bölümü, yayınevinin yazılı izni alınmadan kullanılamaz.

İmtiyaz Sahibi: Destek Yapım Prodüksiyon Dış Tic. A.Ş.
Genel Yayın Yönetmeni: Ertürk Akşun
Yayın Koordinatörü: Özlem Esmegül
Üretim Koordinatörü: Semran Karaçayır
Editör: Devrim Yalkut
Kapak Tasarımı: Sedat Gösterikli
Sayfa Düzeni: Tuğçe Ekmekçi
Sosyal Medya-Grafik: Mesud Topal-Nursefa Üzüm Kalender
Reklam ve Tanıtım: Selen Çavuşoğlu-Işıl Ilgıt Şimşek

Destek Yayınları: Kasım 2023
Yayıncı Sertifika No. 43196

ISBN 978-625-6608-03-0

© Destek Yayınları
Abdi İpekçi Caddesi No. 31/5 Nişantaşı/İstanbul
Tel. (0) 212 252 22 42
Faks: (0) 212 252 22 43
www.destekdukkani.com
info@destekyayinlari.com
facebook.com/DestekYayinevi
twitter.com/destekyayinlari
instagram.com/destekyayinlari

Yıkılmazlar Basım Yay. Prom. ve Kâğıt San. Tic. Ltd. Şti.
Sertifika No. 45464
15 Temmuz Mah. Gülbahar Cad.
No. 62/B Bağcılar-İstanbul
Tel. (0) 212 630 64 73

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	9
BOZKIRIN ÇOCUKLARI.....	11
İMKÂNSIZI MÜMKÜN KILAN BİR LİDER: METE HAN.....	15
EZİLEN MİLLETLERİN KURTARICISI: ATTİLA.....	21
ÇİNLİ BİR CASUS VE TÜRKLERİ YIKIM PLANI: EFSANE SONA ERİYOR.....	27
7. YÜZYILDAKİ TÜRK KURTULUŞ SAVAŞI.....	33
BİLGE KAĞAN'IN GÜNÜMÜZE VASIYETİ.....	37
KONARGÖÇERLİĞİN TÜRKLERE ARMAĞANI.....	45
UYGARLIK PROFESÖRLERİ UYGURLAR.....	51
BÜYÜK DÖNÜŞÜM: TÜRKLERİN İSLAMİYET'İ KABULÜ.....	57
AMERİKALI YAZARI HAYRAN BIRAKAN KİTAP: KUTADGU BİLİG.....	61
EV-BARK-VATAN.....	65
BİLİM VE FELSEFEDE TÜRKLER: İKİNCİ ÖĞRETMEN FARABİ.....	69
BİLİM VE FELSEFEDE TÜRKLER: BİR DEHA - İBNİ SİNA.....	77
BİLİM VE FELSEFEDE TÜRKLER: DÜNYANIN ÇAPINI ÖLÇEN BİRÜNİ.....	81
SIRT SIRT VERİP DEVLET KURAN İKİ KARDEŞ.....	87
MALAZGİRT SAVAŞI NEYİN KAPISINI AÇTI?.....	93
SELÇUKLU TÜRKİYESİ'NDE HEP BİRLİKTE YAŞAMAK.....	101
BİRİNCİ SARSINTI: HAÇLILAR ANADOLU'DA.....	107
XI. YÜZYILDA TÜRKİYE'NİN HAMURU NASIL MAYALANDI?.....	111

KURUCU BİR LİDER MODELİ: OSMAN GAZİ.....	115
OSMANLI DEVLETİ'NİN KURULUŞ AYARLARI.....	119
BİLİM VE FELSEFEDE TÜRKLER: ÇIĞIR AÇAN BİR TIP BİLGİNİ – SABUNCUOĞLU ŞERAFETTİN.....	123
BEN SULTAN MEHMET! BENİM GAZABIMDAN KORKMAYINIZ!.....	127
KANUNİ DÖNEMİNDE YAŞAMANIN SIRRI.....	133
BEN VARIM DİYEBİLMEK.....	139
AT SIRTINDAN GEMİYE: ÇAKA BEY – TÜRKLERİN DENİZLE İMTİHANI.....	145
KARAYİP KORSANLARI VE TÜRKLER.....	151
YETENEKLİ ÇOCUKLARIN KADERİ.....	155
DEPREME YENİLMEYEN BİR DÂHİ: MİMAR SİNAN.....	161
KUZEY AVRUPA ÜLKELERİ TÜRKLERE NEDEN TEŞEKKÜR BORÇLU?.....	167
BİLİM VE FELSEFEDE TÜRKLER: BİTMİYEN ROKET VE HAVACILIK TUTKUSU.....	173
BİLİM VE FELSEFEDE TÜRKLER: KÂTİP ÇELEBİ'NİN HİÇ BİTMİYEN MERAKI.....	177
NAPOLYON'UN HAYALLERİNİ YIKAN TÜRK: CEZZAR AHMET PAŞA.....	183
BÜYÜK DÖNÜŞÜM: TÜRKLERİN MODERNLEŞME HİKÂYESİ.....	189
HIZIR GİBİ YETİŞEN TÜRKLER.....	193
TÜRKLERİN YABANCILARI ŞAŞIRTAN HAYVAN SEVGİSİ.....	199
MAZLUMLARIN SİĞİNAĞI TÜRK BELDESİ.....	205
MODERN TÜRKİYE'NİN TEMELLERİNİN ATILMASI.....	213
TÜRKLERİN DEMOKRASİ YOLCULUĞU.....	219
SÖMÜRGEÇİLİĞİN BÜYÜK ŞOKU: ÇANAKKALE DİRENİŞİ.....	225
MEHMETÇİK'İN KISA TARİHİ.....	231
BİR MİLLET İKİ DEVLET.....	237
İKİNCİ BÜYÜK SARSINTI: TÜRKİYE'NİN İŞGALİ.....	243

VATANIMI ÇİĞNETMEM.....	247
TÜRK MİLLİ MÜCADELESİ:	
UMUTSUZ DURUMUN UMUTLU İNSANLARI.....	253
BİZ BİZE YETERİZ: TEKÂLİF-İ MİLLİYE RUHU.....	259
HAYATI OLUMLAYAN BİR KURUCU LİDER:	
ATATÜRK.....	265
GORDİON DÜĞÜMÜ.....	271
SÖMÜRGEÇİLİK TARİHİNİ TERSİNE ÇEVİREN BİR SAVAŞ:	
BÜYÜK TAARRUZ.....	277
1920 RUHU.....	283
CUMHURİYET VE TÜRK MUCİZESİ.....	287
KAYNAKÇA.....	291

ÖNSÖZ

İnsanlığa abide eserler vermiş bir edebiyatçı olduğu kadar kendi toplumuyla ilgili sosyal çözümler de yapmış olan Rus yazar Dostoyevski, *Ecinniler* romanındaki bir karakteri Şatov'a şunu söyler:

“Hiçbir millet bilim ile mantık yasaları uyarınca oturmamıştır daha. Milletler başka bir güçle biçimlenir, hareket ederler. Nereden, nasıl doğduğu bilinmeyen açıklanamayan bir güç!”

Bu eserin hikâyesi de Şatov'un söylediği bu bilinmez gücün Türk milletindeki yansımalarının tarihteki izini sürmekten ibarettir. Orta Asya bozkırlarından başlayıp Anadolu'yu vatan kılma ve muhafaza etme mücadelesinde tüm yaşananları bu gizemli güç çerçevesinde okumanın çabasıdır.

Bu çalışmanın iddiası, Dostoyevski'nin bilinmez dediği bu gücün aslında Türk milletinin tarih boyu izinden ayrılmadığı kendi ruhundan süzülüp gelen kök değerleri olduğudur. Orta Asya'dan Anadolu'ya uzun yürüyüşte yapılan savaşlarda, alınan galibiyetlerde ve mağlubiyetlerde, bilginlerin yetişmesinde, kurucu liderlerde, yaşanan sarsıntılarda ve büyük dönüşümlerde hep bu kök değerlerin ışığı parıldamaktadır.

Bozkırın çocuklarının tarih sahnesine çıkış öyküsünden Cumhuriyet mucizesine kadar uzanan bu yolculukta tüm tarihin aslında milli değerlerinin mücadelesinin bir dekoru olduğuna tanıklık edeceğiz. Çünkü her millet, kendini ruhunu oluşturan değerlerin ve o milletin geçmişinden, dedelerinden kalan bir mirasın bir karışımıdır. Yaşayan her toplum geçmişte

yaşamış atalarının kusurlarının yükünü çeker, erdemlerinin ödülleri alır.

Tarihi “Kim yapmış ve ne zaman yapmış?” tekdüzeliğinden azat etme gayretiyle yazılan bu kitabın başta gençler olmak üzere kök değerler rotasından geçmişe yapacakları yolculuk için herkese bir yol haritası olmasını dilerim.

BOZKIRIN ÇOCUKLARI

Şair Edip Cansever bir şiirinde, “*İnsan yaşadığı yere benzer/ O yerin suyuna, o yerin toprağına benzer*” diyordu.

Şiir romantizmi ışığında tarihe ait meseleleri anlamının mümkün olup olmadığını sorgulamaya geçmeden önce başka bir isme daha kulak vermek gerekiyor. Bu isim Korsika kökenli Fransız general ve yakınçağın o ünlü komutanlarından Napolyon Bonapart.

Bu büyük asker, cephelerde geçen ömrünün içinden süzdüğü deneyimleriyle şöyle bir tespitte bulunmuştu:

“Milletler coğrafyaların mahkûmudur.”

Tarihi olayları çözümlemede önemli bir anahtar olan ve şairin romantik bir vurguyla, generalin ise savaş meydanlarından öğrendiği tecrübeyle dile getirdiği bu gerçekliğe sosyal bilimler de destek vermektedir. Her ne kadar bir şairden giriş yapılmış olsa da tarihte pek çok sosyal bilimci de bu görüşe katılır. Aristoteles’ten İbni Haldun’a, Montesquieu’dan André Siegfried’e kadar pek çok isim milletlerin karakterini biçimlendirmede çevrenin ağırlığını bize anlatmaktadır.

İnsanın çevresine benzediğini ortaya koyan görüş özetle şöyledir:

İnsanın içinde yaşadığı çevreye uyum sağlaması genel bir ilkedir. Çevre şartları değiştikçe insan da değişmektedir. Doğa şartlarının zor olduğu bölgelerde insanlar yok olmakta, doğanın cömert davrandığı bölgelerde ise kolay yaşam şartlarının insanları tembelliğe yönlendirmesi ya ölümle ya da medeniyetin düşük bir düzeyde kalmasıyla sonuçlanmaktadır. Hayatın gelişmesi için

mücadele gereklidir fakat bu mücadele ne insanları öldürecek ölçüde zor ne de rahata sevk edecek kadar kolay olmalıdır. Hava, su ve iklim insanların zekâları üzerinde etkili olmakta, büyük nehirler büyük medeniyetlerin doğmasına zemin hazırlamakta, kısacası çevreye ait farklı öğeler insanlar üzerinde etkin olmakta, toplumları ve tarihi biçimlendirmektedir.

Bu anlayışa göre Türk milletinin büyük serüvenini anlamak için tarih sahnesinde ilk kez boy gösterdiği çevreye bakmalı ki zaman içerisinde Türklerin karşılaştığı zorluklara nasıl ve neden tepki verdiği daha iyi anlaşılın.

Türklerin karakterinin mayalandığı zemin Orta Asya'dır. Orta Asya; geniş otlaklar, düzlükler ve çöllerden oluşur. Toprak verimsiz ve kıraçtır. Bu toprak, suya yakın yerler dışında tarımsal üretime neredeyse hiçbir imkân tanımaz. Denizlerden uzak ve tipik bir bozkır coğrafyası olan Orta Asya'da sert bir kara iklimi hüküm sürer. Kışlar, dondurucu soğuklarla ve fırtınalı geçer, sıcaklık eksi elli dereceye kadar düşebilir.

Yaz ayları ise kavurucu sıcaklarla geçer, su kaynakları kurur, otlar yok olur. Bu iklim şartları hem insanlar hem de hayvanlar için yaşamı zorlaştırırken, felaketlere ve kitlesel ölümlere neden olmaktadır.

Bu olumsuz durumlarla kuşatılmış bozkır insanları da dayanmakta zorluk çektiği sıkıntıların tek çözümünün dayanışma olduğunu anlamışlar ve bunu birincil karakter olarak benimsemişlerdir.

Ayrıca bozkırlarda konargöçer bir hayat tarzını benimsediklerinden dolayı, sürülerine her mevsimde taze ot ve su bulabilmek için yaylak ve kışlaklar arasında düzenli olarak göç etmişlerdir. Eğer bu zor şartlarda sürekli hareket halinde olunmazsa ölüm kaçınılmaz olacaktı.

Ölmek için sürekli göç etmek de muazzam bir organizasyon kabiliyeti ve disiplin gerektirmekteydi. Çünkü göç

alanları olan yaylak ve kışlaklar elbette sahipsiz yerler değildi. Her boyun veya oymağın belirli yaylası ve otağı vardı. Yaylanın ve otağın en güzel yerini boy beyi kendisine ayırırdı. İşte ayrılan bu kısma gelen davetsiz misafirlerle her an savaşmak için hazır olmalıydı. Her an hareket, sıkı organizasyon ve savaşa hazır olma hali sağlam bir liderlik gerektiriyordu. Böylece bozkırlar ve buradaki yaşam tarzı Türklere liderliğe bağlılık, pratik olma ve her an çatışmaya girme psikolojisini hediye etmiş oldu. Böyle bir coğrafya ve iklimle sahip topraklarda karakter hamuru yoğrulan Türkler, olağanüstü direnç göstererek tabiat ve iklimle kendilerini uydurmuşlar ve onun gerektirdiği karakter özelliklerini almışlardı. Artık dünyanın neresine gidilirse gidilsin, Türkler bu karakterlerini birlikte taşıyacaklardı.

Türklerin, tarihi serüveni içinde yaşanan zorluklar ve felaketler karşısında yılmamak, maddi ve manevi dayanıklılık göstermek ve tam hikâye bitti denildiği yerde Zümrüdüanka kuşu gibi küllerinden doğma özelliklerinin sırrı bozkırın çocukları olmalarından ileri gelmekteydi. Orta Asya'dan koparak Anadolu'ya doğru uzanmaları, Malazgirt Zaferi'nden bu yana Anadolu gibi zorlu bir coğrafyada tutunmayı başararak bir millet olmasının formülü böyle yazılmıştı.

Bu sebeple Selçuklu, Osmanlı Devleti gibi büyük siyasi yapıları kurup yaşatabilmişlerdi. Dahası 20. yüzyıl başında büyük sömürgeci güçlerin işgali karşısında herkesin Türk egemenliğinin bitti sandığı noktada yine aynı durum yaşanmıştı. Bozkırın çocukları binlerce yıllık deneyimlerini kullanarak imkânsız görülen bir bağımsızlık mücadelesine girişmişler ve bağımsız Türkiye Cumhuriyeti'ni kurabilmişlerdi. Ama devir 20. yüzyıl bile olsa bozkırda mayalanan karakterin bileşenlerinin yerine oturması gerekiyordu: Güçlü bir lider, büyük bir dayanışma, savaştan sakınmama ve elbette pratik çözüm getirebilme kabiliyeti.

Bu noktada farklı bir yerin altını çizmek gerekecektir. Bozkırın atılgan çocukları Anadolu'ya yerleşip kök saldıklarında adeta bir bedende iki ruh taşır hale gelmişlerdi. Çünkü hareketli konargöçerler Anadolu'ya geldiklerinde, bu yeni çevrede Hattilerden beri oluşan yerleşik tarım kültürü ve bunun karakter yapısıyla tanıştılar. Bu karakter konargöçerin aksine sakin, dingin ve insanı çıldırtacak şekilde sabırlıydı. Peki ne mi oldu?

Zamanla yerleşip toprağa kök salan bozkırın çocukları konargöçerler kendi atılgan karakter özellikleriyle Anadolu çiftçisinin sakin ve sabırlı halini harmanladılar ve bir bedende iki ruhu yaşatmaya başladılar. İşte dünyanın çözemediği Türk denklemi tam da bu oldu. Normal şartlarda yerleşik çiftçiler gibi sabırlı ve hareketsiz olan Türkler, yaşamsal bir tehdit gördüklerinde tıpkı konargöçerler gibi atılgan cengâverlere dönüşüyorlardı. Herkesi şaşırta, en büyük özelliği öngörülemezlik olan Türk karakter formülü tam da buydu aslında.

İşte şimdi bu karakterin hikâyesinin peşinden gidelim.

İMİKÂNSIZI MÜMKÜN KILAN BİR LİDER: METE HAN

20. yüzyılın önde gelen psikiyatrlarından Viktor Frankl, onlarca farklı dile çevrilen ve bütün dünyada milyonlarca satan kitabı *İnsanın Anlam Arayışı*'nda, kurucusu olduğu logoterapinin ilkelerini, İkinci Dünya Savaşı sırasında bir Nazi toplama kampındaki deneyimleri eşliğinde anlatmaktadır.

1942 yılında kendisini bir Nazi toplama kampında bulan Psikiyatr Frankl, insanlık tarihinin en korkunç deneyimlerinin bizzat kurbanlarından ve tanıklarından biri oldu. O, üç yıllık esareti sırasında toplama kampında ölüm odalarına gitmekten kurtulup, hayatta kalmasında hayat ve anlam arasında kurduğu ilişkinin önemli bir rolünün olduğunu keşfetti. Kendi ifadesiyle: *“Geleceğe ve gelecekte yerini bulması mümkün olan bir anlama bel bağlayanlar, hayatta kalma şansı en yüksek olanlardı.”*

Aynı zamanda Frankl, Toplama Kampı'nın ağır şartlarında, *“Buradan çıktıktan sonra psikoloji adına önemli bir kitap yazacağıım”* diyerek hayata tutunmaya çalıştı. Frankl'a göre acı da yaşamın bir parçasıydı ve en az yaşamın kendisi kadar anlamlıydı. Bu nedenle insanın kişisel trajedisini zafere dönüştürmesinde ve kendi potansiyeliyle acıyla yüzleşmesinde “anlam” bulmak çok önemliydi. Çünkü acı, bir anlam bulunduğu anda acı olmaktan çıkmaktaydı. İnsanın temel uğraşı haz almak ya da acıdan

kaçmak değil aksine tüm bunları içeren yaşamda bir anlam bulmak olmalıydı.

Peki ama 20. yüzyılda yaşamış bir psikiyatrin MÖ 3. yüzyılda Orta Asya bozkırlarında yaşamış bir kabile şefinin oğluyla ne ilgisi olabilir?

Takvimlerin ibresi hangi zamanı gösterse de insan yine insandır. İster 20. yüzyılda bir toplama kampında yaşamına anlam bulmaya çalışan bir psikiyatr olsun ister MÖ 3. yüzyılda düşman bir ülkede rehin tutulan göçebe bir savaşçı olsun hiçbir şey fark etmez.

O zaman Orta Asya bozkırlarına uzanıp MÖ 3. yüzyılda zor koşullar altında hayatına bir anlam vererek imkânsızlıkları imkâna çeviren bir liderin doğuşuna bakalım.

Hun obalarında bir genç prensin hayatı öyle kolay başlamamıştı. Her ne kadar büyük bir konargöçer liderin oğlu olsa da tıpkı yaşadığı coğrafya gibi kendi kişisel hayat öyküsü de zorluklarla örülüydü. Bu genç prens yani Hun Türklerinin deyişle tigin; Teoman'ın oğlu Mete idi.

Mete yaşadığı zorluklardan şikâyet edebilir ve tüm ömrünü sızlanarak geçirebilirdi. Ama bunu yapmadı. Tam aksine Frankl'ın dediği gibi acılarıyla yüzleşme cesaretini göstererek hayatına bir anlam getirdi. Aslında işin tadını kaçırma pahasına hikâyenin sonuna atlayarak söylemek gerekirse Mete bu tutumuyla dünyanın en büyük devletlerinden birini kurdu ve dünya tarihine adını yazdıracak bir milletin kurucu babası oldu.

Mete ve etrafına kümelenen Hun Türkleri bunu nasıl başarmışlardı? Bunu anlamak için olumsuz şartlara esir olmayan ve hatta bu şartları lehine kullanmayı başaran Mete Han ve Hun Türklerinin hikâyesine yakından bakmak gerekir.

Mete, hayata bir tigin yani prens olarak şanssız bir başlangıç yaptı. Çünkü babası Teoman, normalde kendisinden sonra başa